

EKOLOGIE LESA

Pracovní sešit do cvičení č. 9: Trvalá udržitelnost lesních ekosystémů

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a Státním rozpočtem ČR InoBio – CZ.1.07/2.2.00/28.0018

Co je národní lesnický program (NLP) ???

- koncept pro uplatnění trvale udržitelného obhospodařování lesů při dlouhodobém zlepšování konkurenceschopnosti lesního hospodářství způsobem, který respektuje národní suverenitu. NLP jsou součástí státní lesnické politiky a zároveň je v nich naplňována Lesnická strategie pro Evropskou unii.

Mezinárodní smlouvy, dohody a úmluvy EU

- Rámcová úmluva OSN o změně klimatu 21. 3. 1994
- Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu 16. 2. 2005
- Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD) 3. 3. 1994
- Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti 11. 3. 2003
- Úmluva o mez. obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (CITES) 1. 1. 1993
- Evropská úmluva o krajině 1. 10. 2004
- Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva) 1. 5. 1994
- Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů (EUROBATS) 26. 3. 1994
- Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva (Ramsarská úmluva) 1. 1. 1993
- Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (Bernská konvence) 1. 6. 1998
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví 1. 1. 1993
- Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (AEWA) 1. 9. 2006
- Mezinárodní smlouva o genetických zdrojích rostlin významných pro výživu a zemědělství. Přijata na 31. zasedání Konference FAO 3. 11. 2001
- Rámcová úmluva o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat 4. 6. 2006

Směrnice a dokumenty EU

- Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků 2. 4. 1978
- Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin 21. 5. 1992
- Směrnice Rady 1999/22/ES o chovu volně žijících živočichů a zoologických zahradách 29. 3. 1999
- Směrnice 2000/60/ES pro činnost v oblasti vodní politiky 23. 10. 2000
- Směrnice 2001/42/ES o posuzování vlivu na životní prostředí (též 85/337/EHS ve znění směrnice 97/11/ES) 27. 6. 2001
- Směrnice 2003/4 ES o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí 28. 1. 2003
- Závěry Rady o strategii Evropské unie v oblasti lesního hospodářství (Strategie Společenství pro lesy) 15. 12. 1998
- Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o akčním plánu EU pro lesnictví (Akční plán EU pro lesy a lesnictví) 15. 6. 2006

Ministerské konference o ochraně lesů v Evropě

- Štrasburk 1990
- Helsinky 1993
- Lisabon 1998
- Vídeň 2003
- Varšava 2007
-

Analýza SWOT: Ekonomický pilíř

Silné stránky ekonomického pilíře lesního hospodářství

- Lesní hospodářství, spolu s navazujícími sektory zpracovávajícími dřevo, jsou významnou součástí národního hospodářství, neboť jejich podíl na HDP státu se pohybuje mezi 5–7 % (lesní hospodářství cca 0,7 % HDP, navazující sektory 5–6 % HDP, jde o kvalifikované odhady – není statisticky odděleně vykazováno),
- rozloha lesů se v novodobé historii postupně zvyšuje,
- zásoba dřeva v lesních porostech stoupá a porostní zásoby jsou tvořeny převážně dobře prodejným smrkovým dřívím,
- lesní hospodářství vykazuje růst produktivity práce.

Analyza SWOT: Ekonomický pilíř

Slabé stránky ekonomického pilíře lesního hospodářství

- Ekonomický potenciál lesů roste pomaleji než souhrn společenských a ekologických požadavků na les kladených,
- kladné externality a služby poskytované lesy nejsou dostatečně využívány a zohledňovány v ekonomických procesech,
- v lesním hospodářství není vybudován jednotný ekonomický informační systém, který by umožňoval podrobné ekonomické analýzy,
- strukturální nedostatky u soukromých lesů (rozdrobenost a velikost majetků) nepodporují ekonomickou efektivitu hospodaření v lesích,
- potenciál dřeva jako obnovitelného zdroje energie není dostatečně využíván,
- s ohledem na předpokládané klimatické změny je vysoký podíl porostních zásob smrkového dříví v budoucnosti ekonomicky riskantní,
- nadměrné stavy spárkaté zvěře mají negativní dopad na ekonomiku LH,
- není věnována dostatečná pozornost ekonomickým souvislostem přírodě bližšího hospodaření,
- dostatečně nefunguje poskytování kompenzací vlastníkům lesů za omezení hospodaření z důvodů ochrany přírody,
- administrativně složitý systém poskytování podpor z EU brání jejich vyššímu využívání.

Analyza SWOT: Ekologický pilíř

Silné stránky ekologického pilíře lesního hospodářství

- Lesy představují základní potenciál biologické rozmanitosti v ČR a obsahují nejzachovalejší součásti naší přírody (přibližně 28 % lesů je součástí zvláště chráněných území),
- obhospodařování lesů je uskutečňováno diferencovaně na podkladě lesnické typologie,
- lesy vzhledem ke své schopnosti poutat CO₂ v biomase a lesní půdě jsou faktorem zmírňujícím dopady klimatické změny,
- lesy jsou zdrojem ekologicky čistě, obnovitelné suroviny,
- na základě typologického průzkumu byla rámcově určena přirozená dřevinná skladba,
- lesy v závislosti na svém stavu pozitivně ovlivňují hospodaření s vodou v krajině, chrání půdu před erozí a plní další mimoprodukční funkce.

Analyza SWOT: Ekologický pilíř

Slabé stránky ekologického pilíře lesního hospodářství

- Nedostatečné využívání přírodních procesů při obhospodařování lesů,
- není vytvořen srovnatelný prostor a legislativní předpoklady pro přírodě bližší hospodaření,
- staré i současné ekologické imisní zátěže,
- nevhodné myslivecké hospodaření ve většině honiteb se spárkatou zvěří,
- ve většině lesů je druhová skladba dřevin odlišná od skladby přirozené i doporučené,
- není dostatečná úroveň využívání tuzemského zpracování a zhodnocení dřeva a využívání výrobků ze dřeva,
- při obhospodařování lesů nejsou dostatečně zohledňována rizika vyplývající z předpokládaných klimatických změn a snížené ekologické stability lesů.

Analýza SWOT: Sociální pilíř

Silné stránky sociálního pilíře lesního hospodářství

- Lesy poskytují zaměstnání obyvatelům venkova a tím přispívají k rozvoji venkova,
- lesy poskytují zboží a služby, které jsou přínosné pro občany, jejich zdraví, kvalitu jejich života, což zahrnuje především trávení volného času, rekreaci a provozování sportovních aktivit,
- lesy jsou volně přístupné veřejnosti bez rozdílů vlastnictví,
- veřejnost se o stav lesů zajímá a má k nim citově zabarvené vazby.

Analýza SWOT: Sociální pilíř

Slabé stránky sociálního pilíře lesního hospodářství

- Obecným problémem je slabé postavení LH v rámci veřejné správy,
- sociální situace zaměstnanců v lesním hospodářství je neuspokojivá, ve výdělkovém i společenském žebříčku jsou na jedné z nejnižších příček,
- nejsou vytvořeny dostatečné předpoklady pro využití přínosu lesů pro zapojení místních lesnických a dřevozpracujících subjektů a pro rozvoj infrastruktury a služeb venkovské ekonomiky a regionů,
- veřejnost není o skutečném stavu lesů a potřebách LH dostatečně a věcně informována,
- polyfunkčnost lesů je ze strany veřejnosti nedostatečně vnímána,
- existují střety mezi samosprávou a státní správou lesů,
- vztah vlastníků k jejich lesním majetkům byl po dobu čtyřiceti let násilně přerušen.

Příležitosti

- V období 2007–2013 je počítáno s finanční podporou lesů z EAFRD v ose 1, s cílem posílení konkurenceschopnosti lesního hospodářství pro rozvoj venkova, a rovněž s národními podporami ze zdrojů státního rozpočtu i ze zdrojů jednotlivých krajů,
- v období 2007–2013 je počítáno s finanční podporou lesů z EAFRD v ose 2, s cílem posílení ekologických aspektů lesního hospodářství pro rozvoj venkova, a rovněž s národními podporami ze zdrojů státního rozpočtu i ze zdrojů jednotlivých krajů,
- v období 2007–2013 je počítáno s finanční podporou lesů z OPŽP priorita 6 – zlepšování stavu přírody a krajiny,
- zvýšení využití dřeva a výrobků ze dřeva a jejich recyklace jako obnovitelné, ekologické suroviny s cílem přispět také mimo jiné k omezení klimatických změn,
- na vhodných lokalitách využití potenciálu dřeví (lesní biomasy) pro energetické účely (řešení energetických potřeb obyvatelstva, náhrada fosilních paliv),
- využívání přírodě blízkých forem hospodaření,
- využití rekreačního potenciálu lesů,
- posílení polyfunkčního poslání lesů, zejména ve vlastnictví státu,
- vytváření dodatečných finančních prostředků u lesních podniků z tržně dosud nerealizovaných výrobků a služeb,
- na základě principu předběžné opatření zlepšovat druhovou a prostorovou strukturu lesů,
- zlepšení informovanosti a pohledu společnosti na lesy a lesní hospodářství,
- zvýšení přínosu lesů pro rozvoj venkova.

Ohrožení

- Očekávaná klimatická změna a její dopady na LH,
- střet zájmů mezi různými politikami dotýkajícími se lesního hospodářství,
- nadměrné odebírání biomasy z lesů pro energetické účely,
- přetrvávající působení imisí, zejména pak dlouhodobé poškození půd,
- přetrvávající neúměrně vysoké stavy spárkaté zvěře v mnoha honitbách,
- poškozování lesního prostředí návštěvníky lesa,
- odliv obyvatel z venkova v důsledku nedostatku pracovních příležitostí,
- pronájem státních lesů,
- snížená ekologická stabilita lesů ohrožuje vyrovnanost a trvalost produkce dříví,
- nesystematický a nedostatečně kvalifikovaný výkon státní správy lesů zejména na nižších organizačních stupních.

CÍL I: Zlepšení dlouhodobé konkurenceschopnosti PILÍŘ EKONOMICKÝ

Klíčové akce (1 – 5):

- 1.) Zvýšit ekonomickou životaschopnost a konkurenceschopnost trvale udržitelného obhospodařování lesů
- 2.) Podpořit výzkum a technologický rozvoj s cílem zvýšit konkurenceschopnost lesnického sektoru
- 3.) Zlepšit zhodnocování a marketing lesních ne dřevních užitků a služeb
- 4.) Propagovat a podporovat využívání lesní biomasy pro výrobu energií
- 5.) Podpořit spolupráci vlastníků lesů

CÍL II: Zlepšení dlouhodobé konkurenceschopnosti PILÍŘ EKOLOGICKÝ

Klíčové akce (6 – 11):

- 6.) Snížit dopady očekávané globální klimatické změny a extrémních meteorologických jevů
- 7.) Zachování a zlepšení biologické rozmanitosti v lesích
- 8.) Rozvíjet monitoring lesů
- 9.) Zlepšení zdravotního stavu a ochrany lesů
- 10.) Snížit dopady starých i současných ekologických zátěží
- 11.) Dosažení vyváženého vztahu mezi lesem a zvěří

**CÍL III: Zlepšení dlouhodobé konkurenceschopnosti
PILÍŘ SOCIÁLNÍ**

Klíčové akce (12 – 13):

- 12.) Podporovat zlepšení sociální situace pracovníků v LH
- 13.) Zvýšit přínos lesů a lesnictví (lesnického zboží, služeb) pro rozvoj venkova

**CÍL IV:
Posílení koordinace a komunikace
PILÍŘ KOMUNIKACE**

Klíčové akce (14 – 17):

- 14.) Zlepšit slabé postavení LH v rámci veřejné správy
- 15.) Zlepšit informovanost veřejnosti o skutečném stavu lesů a potřebách LH
- 16.) Řešit institucionální vztah státu k lesům a lesnímu hospodářství
- 17.) Lesy ve vlastnictví státu
